

โครงการวิจัยเพื่อศึกษาจัดทำสาระสำคัญของกฎหมายเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพปัญหาและอุปสรรคเกี่ยวกับกระบวนการในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้ง เพื่อเสนอสาระสำคัญของบทบัญญัติแห่งกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติ อันเป็นแนวทางประการสำคัญในการจัดทำร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ภายใต้หลักการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

สำหรับระเบียบวิธีการวิจัยหรือกระบวนการวิจัยนั้น เป็นกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ อันประกอบไปด้วย กระบวนการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารหรือการวิจัยเชิงเอกสาร และกระบวนการสัมภาษณ์เจาะลึก โดยกลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในกระบวนการวิจัย ได้แก่ กลุ่มตัวอย่าง ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ ตลอดจนบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องและมีความสำคัญในกระบวนการเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน อัน ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างที่เป็น ผู้ทรงคุณวุฒิและนักวิชาการศาสตร์ต่าง ๆ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ทางภาคการเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้นำทางภาคพลเมือง ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้ที่เป็นตัวแทนของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสทางสังคม กลุ่มคนยากจน และกลุ่มเกษตรกร โดยการใช้แบบสัมภาษณ์เจาะลึก ด้วยกระบวนการสัมภาษณ์แบบชี้นำอันเป็นกระบวนการสัมภาษณ์ที่ไม่มีการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามอย่างชัดเจน โดยมีการออกแบบโครงสร้างของข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง หรือการสัมภาษณ์แบบชี้นำโดยไม่มีการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามที่มีความชัดเจนตายตัว อันเป็นแต่เพียงการกำหนดแนวข้อคำถามแบบเปิดกว้างหรือเป็นการใช้แบบสัมภาษณ์ปลายเปิด

ส่วนกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดำเนินการกระบวนการโดยการพิจารณาประเด็นหลักหรือแบบแผนหลักที่ค้นพบจากข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์เจาะลึกทั้งหมด จากนั้นจึงนำข้อค้นพบมาพิจารณาโดยการแบ่งแยกออกเป็นประเด็นหรือหัวข้อย่อย อันเป็นกระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการเริ่มต้นจากกระบวนการวิเคราะห์ภาพรวมไปสู่กระบวนการวิเคราะห์ประเด็นย่อยของกระบวนการวิเคราะห์ตามแนวทางกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบประการสำคัญว่า การส่งเสริมกระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น ต้องมีการกำหนดสิทธิ หลักเกณฑ์และกระบวนการเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน อันมีข้อเสนอแนะที่ได้จากข้อค้นพบ ดังต่อไปนี้

1. สิทธิของภาคประชาชนเกี่ยวกับกระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชน

1.1 การกำหนดสิทธิเกี่ยวกับกระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชนทางตรงโดยการกำหนดให้ภาคประชาชนมีสิทธิเสรีภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดง หรือการให้ความคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย การวางแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมทุกระดับ และการกำหนดให้ภาคประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง

1.2 การกำหนดสิทธิเกี่ยวกับกระบวนการในการมีส่วนร่วมของประชาชนทางอ้อมโดยการกำหนดให้ภาคประชาชนมีสิทธิเสรีภาพเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม การจัดทำบริการสาธารณะ การควบคุม กำกับ และการติดตามและประเมินผลการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ และสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

2. หลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับกระบวนการในการส่งเสริมมีส่วนร่วมของประชาชน

2.1 การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับกระบวนการในการให้ข้อมูลข่าวสารอย่างครอบคลุมรอบด้านเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพในการมีส่วนร่วมของประชาชน การส่งเสริมและการรับฟังความคิดเห็นเพื่อปรึกษาหารือกับประชาชน

2.2 การกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการเกี่ยวกับกระบวนการในการตรวจสอบควบคุม กำกับ การติดตาม และประเมินผลการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

3. โครงสร้างองค์กรที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

3.1 การกำหนดโครงสร้างองค์กรทางด้านการบริหารงานภายในองค์กรเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

1) การกำหนดให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน อันประกอบไปด้วย บุคคลซึ่งเป็นตัวแทนจากทุกภาคส่วนในสังคม

2) การกำหนดให้คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

(1) การส่งเสริมและประสานงานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน การให้ความคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย การวางแผน และการตัดสินใจในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และการเมือง รวมทั้ง การจัดทำบริการสาธารณะ การตรวจสอบ ควบคุม กำกับ การติดตามและประเมินผลการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ

(2) การส่งเสริมสนับสนุน การให้คำปรึกษาแนะนำ การเร่งรัดให้มีการจัดทำหรือแก้ไขปรับปรุงกฎหมาย และการให้การศึกษาแก่ภาคประชาชนและหน่วยงานของรัฐเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการใช้สิทธิเสรีภาพในกระบวนการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้

(3) การเป็นตัวแทนภาคประชาสังคมในการผลักดันหรือเรียกร้องให้เกิดการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของภาคประชาชนตามรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้องทุกระดับ

(4) การกำหนดนโยบายและกำกับดูแลการปฏิบัติงานของสำนักงานและสำนักงานส่งเสริมและประสานงานการมีส่วนร่วมของประชาชน รวมทั้ง การบริหารจัดการกองทุนเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

3.2 การกำหนดโครงสร้างองค์กรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

1) การกำหนดให้สำนักงานดำเนินการส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือแก่องค์กรภาคประชาชนทุกภาคส่วน การให้บริการข้อมูลข่าวสารและการสื่อสาร การส่งเสริมการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือ ระหว่าง ภาคประชาสังคม ภาคเอกชนและภาครัฐ และการทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางการประสานงานในการนำนโยบายต่าง ๆ เกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมาปฏิบัติ ทั้งในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ

2) การกำหนดให้สถานะทางกฎหมายขององค์กรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นองค์กรของรัฐที่เป็นอิสระ โดยอยู่ภายใต้การบังคับบัญชาของประธานกรรมการและมีฐานะเป็นส่วนราชการตามกฎหมายวิธีการงบประมาณ

3.3 การกำหนดกองทุนเพื่อส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การกำหนดให้ดำเนินการจัดตั้งกองทุนเพื่อการส่งเสริมและพัฒนากระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นในสำนักงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการดำเนินงานและส่งเสริมกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

This research project is to study on the essence of legislation on the promotion of public participation, of which the objective is to study problems and obstacles relating to processes of the promotion of public participation including to present the essence of provisions of law in the Act, which are important guidelines in drafting the Act on the Promotion of Public Participation to be in accordance with the intention of the Constitutions under the democratic regime of government with the King as Head of State.

The research was qualitative, and the information was collected by analysis of documents, in-depth interviews, of which the population group and the sample group are sample groups of experts and specialists including person relating to and having important role in the processes of the promotion of public participation such as group of experts and specialists in many science fields, experts having experience in politics, experts and leaders in citizen, experts or representatives of under populace society group, lower income group, agriculturist with the in-depth interview by directive interview, an interview method which does not expressly specify structure of questions, designed for the use in semi-structure interview or directive interview, specifying only guideline of open-ended question or using open-ended questionnaire.

The analysis process was conducted by analyzing key issues or schematics found in all information obtaining from the interview, thereafter, considering the information found by separation into points or sub-topics. This is an analysis method starting from the analysis of main topics to sub-topics in accordance with qualitative research.

The findings of this study are as follows.

1. Public's Rights relating to the process of participation of people.

1.1 Regulation of the rights and process to direct participation of people, liberating people in relation with the participation of information perception, expression of opinion and suggestion of policies regulation, regulation of economic and social planning in every level and regulation to enable the people to participate in political decisions.

1.2 Regulation of the rights and process to indirect participation of people, liberating people in relation with the economic and social planning, public services provision, controlling, supervision, follow-up, and evaluation of every level of the use of the governmental power and being able to participate in the examination of every level the use government power.

2. Rules and processes in relation with the participation of people

2.1 Regulating the rules and processes in relation to the procedure in distribution of information in every aspect of the rights to participation of people, promotion and offering a chance for people to express opinion for discussion.

2.2 Regulating the rules and processes in relation to the procedures in examination, controlling supervision, following-up and evaluation of every level the use government power.

3. The Structure of the organization promoting public participation.

3.1 The Structure of the management of the organization promoting public participation

1) Setting the Promotion of Public Participation Committee consisting of representative from every sector of society.

2) Setting powers and responsibilities of the Committee as follows:

(1) Promotion and cooperation between organizations, offer and opinion and advise in relation with regulation of policies, planning and decision in economic and political development, including provision of public services, examination, controlling supervision, following-up and evaluation of every level the use government power.

(2) Promotion, giving advice, acceleration the legislation or amendment of laws and educating people and governmental organizations in relation with the public participation under the philosophy of sufficiency economy and liberty of people to public participation under to this Act.

(3) Representation of people in promotion and demand of the protection of rights under the Constitution and every level of laws.

(4) Regulation of policies of and supervision of the office and promoting office and cooperation with the public participation, including management of the fund for the promotion and development of learning process on public participation.

3.2 The Structure of the performance of the organization promoting public participation

1) Regulation of promotion and support to all sectors, providing information and communication, promotion of networking and cooperation between civil society, private sector and government sector and being a center in cooperate in the practice of policies on public participation in formal and informal form.

2) Regulation the legal status of the organization performing in relation with the promotion of public participation to be an independent governmental organization under the control of the president as a government sector under the Budget Procedure Act.

3) Setting-up the fund for the promotion and development of learning process on public participation.

The procedure in setting-up the fund for the promotion and development of learning process on public participation in the office, performing in relation with the promotion of the public participation, is to be used as a working fund in the operation and promotion of activities regarding the promotion of the public participation.